

Ἐκφράζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς
«αἵρεση καὶ παραλογισμός»;
Ἀπάντηση στὴν ἀτεκμηρίωτη «κριτικὴ τοποθέτηση»
τοῦ ἀρχιμανδρίτου Χριστοδοῦλου Ταμπακόπουλου

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντά,

στὸ τεῦχος 91, 4 (Ὀκτώβριος-Δεκέμβριος 2020), σσ. 259-261, τοῦ ἐγκρίτου ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ *Θεολογία*, δημοσιεύθηκε ἡ «κριτικὴ τοποθέτηση» τοῦ πανοσιολογιώτατου ἀρχιμανδρίτου Χριστοδοῦλου Ταμπακόπουλου στὸ ἄρθρο μου ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ἡ θεολογικῶς ἀποκλίνουσα ἀντίληψη τοῦ Γρηγορίου Ἀκινδύνου γιὰ τοὺς ἀγγέλους», τὸ ὁποῖο εἶχε φιλοξενηθεῖ σὲ προηγούμενο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ [*Θεολογία*, τ. 90, 2 (Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2019), σσ. 99-123].

Ἐξ ἅπαντος κάθε κριτικὴ, καλόπιστη ἢ κακόπιστη, σὲ κείμενο ἐπιστημονικὸ εἶναι καλοδεχούμενη, ἴσως ἀκόμη καὶ ἀναγκαία, φθάνει βέβαια νὰ κατοχυρώνει μὲ τρόπο ἐνδεδειγμένο τὰ λεγόμενά της. Στὴν προκειμένη περίπτωσι ὅμως, τὰ πράγματα παρουσιάζονται ἐντελῶς διαφορετικὰ καὶ διαφοροποιημένα. Ὁ συντάκτης τῆς ἐν λόγω κριτικῆς ἔστειλε πρὸς δημοσίευσιν ἓνα κείμενο ἕωλο, ἀνερμάτιστο, ἀνεπιστημονικῆς τεκμηρίωσης, στερούμενο λογικῆς ἀλληλουχίας καὶ ἐπιχειρημάτων ποὺ νὰ ἀποδεικνύουν πατερικά, ταῦτ' ὅσον εἰπεῖν ἐκκλησιαστικά, ὅσα μὲ σιγουριά (!) καὶ ὕφος κηρυγματικὸ δισχυρίζεται. Τὸ ἐν λόγω κείμενο οὐσιαστικὰ ἐκφράζει τὶς κατὰ τὸ δοκοῦν προσωπικὰς ἀπόψεις τοῦ συγγραφέα, δίκην ἐκθέσεως ἰδεῶν, μὲ θέσεις ποὺ θεμελιώνονται στὸ λογικὸ σφάλμα τῆς ἐκ τῶν προτέρων λήψεως τοῦ ζητουμένου, ἀναπαράγουν ἐπιχειρήματα καταδικασμένων αἰρετικῶν –δηλονότι τοῦ Βαρλαάμ τοῦ Καλαβροῦ καὶ τοῦ Γρηγορίου Ἀκινδύνου– καὶ ἐπιχειροῦν νὰ ἀπομειώσουν τὴν περιωπὴ καὶ τὴν παραδοσιακὴ ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἢ ὁποῖα ἐν

πάση περιπτώσει έχει κατοχυρωθεί συνοδικά, όσο και αν αυτό απ-
αρέσκει σὲ κάποιους.

Ὁ π. Χριστόδουλος Ταμπακόπουλος, μὲ τὶς ἀτεκμηριώτες στὶς πηγές
θέσεις του, τὶς ἐπιπόλαιες διακριβώσεις καὶ τὰ ἀυθαίρετα συμπεράσμα-
τά του, ὑποδεικνύει ὅτι ἀνέγνωσε μὲν τὸ ἄρθρο μου, ἀλλὰ δὲν διέγνωσε
τὴν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Ἐὰν αὐτὸ ἔγινε ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, δὲν
εἶμαι σὲ θέση νὰ γνωρίζω. Ἀντιθέτως ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν γραφομένων
τοῦ ὅτι ὁ π. Χριστόδουλος οὔτε τὸν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ κατανόησε,
ἀλλὰ οὔτε καὶ τὶς ἀποκλίνουσες θεολογικὲς ἀντιλήψεις τοῦ Γρηγορίου
Ἀκινδύνου διαπίστωσε. Προκύπτει τοιουτοτρόπως μεῖζον θέμα, πρῶ-
τον διότι πρόκειται περὶ παρανοήσεως ἢ ἀδυναμίας κατανόησεως ἐκ
μέρους τοῦ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας, δεύτερον διότι ἀπαξιούται,
ὡς ἐκφράζων αἴρεση καὶ παραλογισμό, ἕνας μέγας Πατέρας τῆς
Ἐκκλησίας, ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, καὶ τρίτον διότι ἐκφράζονται
δημοσίᾳ καὶ παρρησίᾳ ἀπόψεις ποὺ στὴ συνείδηση καὶ τὴν ἱστορία τῆς
Ἐκκλησίας ἔχουν ἤδη ἀξιολογηθεῖ ὡς κακὸδοξες.

Ἐν προκειμένῳ, οἱ παρατηρήσεις τοῦ ἀρχιμανδρίτου, οἱ κατὰ δή-
λωσή του «κριτικές», εἶναι σεβαστές. Ὡστόσο εἶναι ἀναμφιβόλως ἀπο-
κλίνουσες καὶ ἄκρως ἐλλειμματικὲς ἀπὸ πλευρᾶς δογματικῆς ἀκρίβειας
καὶ –ὡς ἐκ τούτου– ἐπ’ οὐδενὶ ἀποτελοῦν διδασκαλία τῆς Ὀρθοδόξου
Ἐκκλησίας.

Ἀνδρέας Ζαχαρίου

Δρ. Θεολογίας Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,
Ἐπ. Καθηγητῆς Σχολῆς Ἀνθρωπιστικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν
& Διευθυντῆς Ἐπιστ. Ἐπιτροπῆς Ἰνστιτούτου Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας
στὸ Πανεπιστήμιο Sulkha-Saba Orbeliani, Τιφλίδα, Γεωργία